

ERPB APLINKOS APSAUGOS POLITIKA 2003

I. ERPB Aplinkos apsaugos įsipareigojimai ir politikos uždaviniai

1. Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB) steigimo sutarties 1 straipsnyje skelbiama, kad ERPB tikslas „skatinti perėjimą prie atviros rinkos ekonomikos ir remti privačias bei verslo iniciatyvas Centrinės ir Rytų Europos šalyse“. Taip pat Bankas laikosi įsipareigojimo „visose veiklos srityse skatinti aplinkai palankią ir subalansuotą plėtrą“ (2.1vii straipsnis). Taip pat skatindamas aplinkai palankią subalansuotą plėtrą "Bankas visuomet vadovaujasi aplinkai palankios bankininkystės principais" (13i straipsnis) ir "neteikia finansavimo..., kai pareiškėjas gali gauti pakankamą finansavimą... iš kitų šaltinių Banko požiūriu palankiomis sąlygomis " (13vii straipsnis).
2. ERPB pripažįsta, kad subalansuotoji plėtra yra pagrindinis tinkamos verslo vadybos požymis ir kad ekonomikos augimas bei sveika aplinka turi būti neatsiejamai susiję. Taip pat Bankas pripažįsta, kad subalansuotoji plėtra turi būti viena svarbiausių ERPB veiklos sričių. Bankas stengsis užtikrinti, kad jo politika ir verslas skatintų subalansuotą plėtrą, atitinkančią ne tik šių dienų, bet ir ateities poreikius.
3. Kadangi Bankas įsipareigojo skatinti aplinkai palankią ir subalansuotą plėtrą, sąvoka „aplinka“ šioje politikoje naudojama platesne prasme ir apima ne vien tik ekologinius aspektus, bet ir darbuotojų apsaugos¹ bei visuomenės problemas, tokias kaip kultūros vertybės, priverstinis iškeldinimas, poveikis vietiniams gyventojams².

II. Bendrieji principai

4. ERPB aplinkosaugos vertinimo metu užtikrina, kad jo finansuojami projektai yra palankūs aplinkai, atitinka jiems taikomų įstatymų reikalavimus ir, kad yra stebimas jų aplinkos apsaugos veiksmingumas. Ypatingas dėmesys bus skiriamas reikalavimui taikyti tinkamas ir efektyvias poveikio mažinimo priemones bei valdyti aplinkos apsaugos problemas, kurios gali turėti teisinių, finansinių ir poveikio aplinkai pasekmių bei neigiamai paveikti Banko reputaciją. Taip pat finansuodamas projektus Bankas sieks papildomos naudos aplinkosaugai, ypač tuo atveju, kai projektas teikia ir ekonominę naudą.

ERPB griežtai nustato principą, kad siūlomas projektas gali būti nefinansuojamas dėl aplinkos apsaugos priežasčių, jei nustatoma daug esminių su juo susijusių aplinkos apsaugos problemų arba tuo atveju, kai siūlomas projektas netinkamai sprendžia aplinkos apsaugos problemas.
5. ERPB ypač daug dėmesio skiria finansuojamų projektų procesams, skatinantiems efektyvų energijos ir išteklių naudojimą, užterštų teritorijų

¹ Įskaitant sveikatos ir darbo apsaugos problemas, žalingą vaikų darbą, priverstinį darbą ir diskriminacijos atvejus.

² ERPB taikomi kultūros vertybės, priverstinio iškeldinimo ir vietinių gyventojų apibūrinimai paimti iš IFC OPN 11.03 dėl kultūros vertybės [1986, rugpjūčio mėn.], IFC OD 4.30 dėl priverstinio iškeldinimo [1990, birželio mėn.] ir IFC OD 4.20 dėl vietinių gyventojų [1991, rugsėjo mėn.].

rekonstravimą, mažinantiems atliekų kiekį, padedantiems atgauti ar perdirbti išteklius, skatinantiems diegti švaresnes technologijas.

6. ERPB remia prevencinius natūralių biologinės įvairovės išteklių (floros ir faunos, žuvininkystės ir miškininkystės gaminių) valdymo ir subalansuoto vartojimo metodus. Bankas taip pat siekia užtikrinti, kad jo veikloje taikomos apsaugos priemonės ir, kur įmanoma, skatinamas natūralių augimviečių ir biologinės įvairovės išsaugojimas bei plėtra.
7. Techninio bendradarbiavimo programoje ERPB pateiks praktinių mokymų programas ir kitus mechanizmus, skirtus finansuojamiems projektams stiprinti ir būtinam aplinkos apsaugos vadybos kompetencijos lygiui sukurti Banko veiklos šalyse.
8. Per Banko finansuojamus projektus ERPB aktyviai dalyvaus kuriant ir diegiant tarptautinės aplinkos apsaugos teisės principus ir taisykles. Pastarieji numatyti tokiose priemonėse kaip sutartys, konvencijos, daugiašaliai, regioniniai ar dvišaliai susitarimai, bei tam tikrose neįpareigojančiose priemonėse.
9. ERPB kartu su kitomis finansų institucijomis, Europos Sąjunga, dvišaliais donorais, JT agentūromis ir kitomis organizacijomis skatins taikyti koordinuotus efektyvaus aplinkos apsaugos intervencijų metodus, įskaitant sudėtingų aplinkos apsaugos problemų sprendimą.
10. ERPB įsitikinęs, kad norint įgyvendinti aplinkai palankią ir subalansuotą plėtrą, visose šalyse būtini struktūriniai pokyčiai. Taip pat Bankas įsitikinęs, kad subalansuotos plėtros pažangos geriausia siekti remiantis tinkamu įstatyminiu ir politiniu pagrindu, aplinkos apsaugos skatinimui taikant rinkos mechanizmus ir suteikiant reikiamą socialinę apsaugą lengvai pažeidžiamiems bendruomenės nariams. Pripažindamas glaudžius ryšius tarp gero aplinkos apsaugos veiksmingumo, komercinio efektyvumo ir konkurencinio pranašumo, finansuodamas projektus ir atskiras techninio bendradarbiavimo iniciatyvas, ERPB skatina ir remia vyriausybes tinkamai informuoti bei lavinti pavienius asmenis ir verslo atstovus.
11. ERPB įsipareigoja skatinti dialogą su suinteresuotomis grupėmis, įskaitant projektų rėmėjus ir kitas su projektu susijusias grupes, vyriausybes ir verslo partnerius, kitas tarptautines institucijas bei visuomenę. Remiantis savo Visuomenės informavimo politika, ERPB siekia įgyvendinti keturis pagrindinius visuomenės informavimo ir konsultacijų principus: (i) skaidrumą, (ii) atitiktį įsipareigojimams ir atskaitomybę akcininkams, (iii) pasiryžimą išklausti ir priimti pastabas bei (iv) vykdant įsipareigojimus išsaugoti verslumo požiūrį. Remiantis Banko įsipareigojimais, numatytais ERPB steigimo sutarties 1 straipsnyje, Bankas remia UNECE konvencijos „Dėl informacijos prieinamumo, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir juridinio aplinkos apsaugos problemų sprendimo“ ir UNECE konvencijos „Dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste“ tendenciją, ketinimus ir pagrindinius tikslus.
12. Vidaus veikloje Bankas diegs geriausius aplinkos vadybos principus, įskaitant efektyvų energijos ir išteklių vartojimą, atliekų kiekio mažinimą ir jų perdirbimą. Bankas sieks bendradarbiauti su tais tiekėjais ir subrangovais, kurie siekia panašių aukštų aplinkosaugos standartų. Šių nuostatų bus laikomasi tiek ERPB būstinėje, tiek nuolatinėse atstovybėse.

III. Strateginės kryptys

13. Siekdamas užtikrinti atitiktį aplinkos apsaugos įsipareigojimams, politikos tikslams ir bendriesiems principams, ERPB laikysis keturių pagrindinių strateginių krypčių: (i) aplinkos apsaugos aspektų integravimas į projekto ciklą; (ii) visuose sektoriuose skatinti aplinkai palankias investicijas; (iii) aplinkos apsaugos aspektus įtraukti į ERPB sektorių ir šalių strategijas bei techninio bendradarbiavimo veiklą ir (iv) bendradarbiauti sprendžiant regionines ir globalines aplinkos apsaugos problemas.

A. Aplinkos apsaugos aspektų integravimas į projekto ciklą

(a) Aplinkos apsaugos įvertinimo procesas

14. ERPB finansuojamiems projektams atliekamas aplinkos apsaugos įvertinimas, siekiant nustatyti, ar veikla gali būti finansuojama ir, jei atsakymas teigiamas, kaip aplinkos apsaugos klausimai turėtų būti įtraukti į projekto finansavimą, planavimą ir vykdymą. ERPB remia prevencinius aplinkos apsaugos poveikio vertinimo ir sprendimo būdus. Atlikdamas aplinkos apsaugos įvertinimą ERPB siekia užtikrinti, kad visi jo finansuojami projektai būtų galimai palankūs aplinkai. Projekto rėmėjo pareiga yra pateikti ERPB visą būtiną aplinkos apsaugos įvertinimui informaciją.

15. Rūšiavimas

Pirmasis ERPB aplinkos apsaugos vertinimo etapas yra rūšiavimas. Rūšiavimas atliekamas, siekiant nustatyti galimas aplinkos apsaugos problemas, susijusias su siūlomu projektu ir nustatyti, kokios aplinkos apsaugos informacijos reikia, norint nustatyti aplinkos apsaugos riziką, atsakomybę, atitiktį įstatymų reikalavimams, neigiamiems poveikiams aplinkai ir pan. Rūšiavimas gali būti atliekamas ir norint nustatyti galimą projekto aplinkos apsaugos naudą arba kuriamus palankius veiksnius. Tai apima švaresnės gamybos diegimo, efektyvaus energijos vartojimo, atliekų kiekio mažinimo, šiltnamio efekto mažinimo galimybes, bioįvairovės apsaugą ir plėtrą bei kitą aplinkai palankią veiklą. Rūšiavimo metu projektams, pagal 16 skirsnyje aprašytą schemą, suteikiamos kategorijos. Kategorijos žymimos raidėmis ir skaičiais. ERPB kategorijų pavyzdžiai pateikiami 1 priede.

16. Tiesioginių investicijų projektai

Tiesioginės investicijos skirstomos į tris kategorijas – A, B ir C priklausomai nuo ERPB finansavimo siekiančio projekto rūšies, vietos, opumo, apimties bei jo galimo poveikio aplinkai pobūdžio ir reikšmės, pagal kuriuos nustatomas tyrimo detalumas. Kategorijos suteikiamos Bankui vertinant projektų aplinkos apsaugą ir siekiant nustatyti ERPB aplinkos apsaugos ir viešų konsultacijų reikalavimus. Taip pat Banko remiami projektai privalo užtikrinti atitiktį jiems taikomų nacionalinių įstatymų reikalavimams.

Galimas projektų poveikis aplinkai - A, B, C kategorijos

Projektas priskiriamas A kategorijai, jei ERPB finansuojamas projektas gali turėti reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai, kuris rūšiavimo metu negali būti lengvai nustatytas arba įvertintas. Tokiu atveju reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą (PAV), kurio metu bus nustatyti su projektu susiję poveikiai aplinkai, aplinkos apsaugos situacijos gerinimo galimybės ir rekomenduojamos priemonės neigiamiems poveikiams eliminuoti arba sumažinti. A kategorijos projektų požymių sąrašas pateiktas I priede.

Projektas priskiriamas B kategorijai, jei ERPB finansuojamas projektas gali turėti mažesnę neigiamą poveikį aplinkai nei A kategorijos projektai ir atsižvelgiant į projekto pobūdį, dydį, vietą bei galimų poveikių aplinkai charakteristikas. B kategorijos projektams reikia atlikti aplinkos apsaugos analizę, kuri įvertintų galimą poveikį aplinkai, nustatytų aplinkos apsaugos situacijos gerinimo galimybės ir rekomenduotų priemones neigiamam poveikiui eliminuoti arba sumažinti. Aplinkos apsaugos analizės forma ir apimtis priklauso nuo projekto, tačiau paprastai jos apimtis siauresnė už PAV.

Projektas priskiriamas C kategorijai, jei ERPB finansuojamo projekto poveikis aplinkai yra minimalus arba žalingo poveikio nėra. Tokiu atveju nereikia atlikti PAV arba aplinkos apsaugos analizės. Pradinės aplinkos apsaugos ekspertizė atliekama tuo atveju, kai rūšiavimo metu nėra pakankamai informacijos kategorijai nustatyti. Pradinę aplinkos apsaugos ekspertizę atlieka ERPB aplinkos apsaugos darbuotojai ir pagal gautus rezultatus projektas priskiriamas A, B arba C kategorijai.

Dabartinė aplinkos apsaugos būklė: kategorijos 0 ir 1

Rūšiavimo metu nustatoma, ar reikia atlikti aplinkos apsaugos auditą (1 kategorija), ar ne (0 kategorija). Aplinkos apsaugos auditas atliekamas siekiant nustatyti buvusios ir dabartinės projekto arba įmonės veiklos poveikį. Audito metu nustatomos buvusios arba dabartinės problemos, atitiktis įstatymų reikalavimams, aplinkos apsaugos veiksmingumas, galima aplinkos apsaugos, sveikatos ir darbų saugos rizika, atsakomybė ir su projektu susijusios galimybės. Gali prireikti ir kitų rūšių tyrimų, pavyzdžiui pavojingumo analizės arba rizikos įvertinimo.

17. Aplinkos apsaugos veiksnių planas (AVP)

Daugeliui projektų būtina parengti Aplinkos apsaugos veiksnių planą (AVP). Kartais šis planas vadinamas aplinkos apsaugos vadybos planu, stebėsenos planu arba panašiai. AVP dokumentais pagrindžiamos pagrindinės aplinkos apsaugos problemos, veiksmai, kurių turi būti imtasi norint tinkamai išspręsti minėtas problemas, vykdymo grafikas ir susiję kaštai. Kai kuriuos veiksmus gali prireikti atlikti nedelsiant, ypač jei yra didelė rizika sveikatai ir darbų saugai arba neatitiktis įstatymų ir leidimų reikalavimams. Paprastai AVP skirtas ilgalaikiam arba į etapus suskirstytam problemų sprendimui, pavyzdžiui atitiktis būsimiems įstatymų reikalavimams, įskaitant suderinamumą su ES ar kitais tarptautiniais teisiniais reikalavimais, standartais ir pan. AVP gali būti numatytos tolesnės projekto aplinkos apsaugos veiksmingumo gerinimo priemonės ir susiję kaštai. AVP patvirtina ERPB bei projekto rėmėjas ir jis

tampa su banku sudaromo sandorio dalimi. Tuo atveju, kai vykdoma veikla neatitinka įstatymų ir leidimų reikalavimų, neatitinkčių pašalinimo priemonės bei jų diegimo grafikus reikia suderinti su kompetentingomis aplinkos apsaugos ir/arba sveikatos ir darbų saugos institucijomis. Prieš galutinį projekto vertinimą ERPB, AVP turi patvirtinti Bankas.

18. Finansų tarpininko projektai

Rūšiavimo etape, siūlomas projektas priskiriamas FT kategorijai, jei ERPB finansavimas suteikiamas per finansų tarpininką (FT). Paprastai FT teikia ERPB finansavimą tik smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) sektoriui. FT priskiriami privatūs akcijų fondai, bankai, išperkamosios nuomos (lizingo) kompanijos, draudimo kompanijos ir pensijų fondai.

Prieš užmegzdamas ryšius ERPB atlieka FT ir jo paskolų portfelio aplinkos apsaugos tyrimą, t. y. įvertina dabartinę FT aplinkos apsaugos politiką, procedūras palygina su Banko aplinkos apsaugos reikalavimais, įvertina FT galimybes užtikrinti jų atitiktį. Taip pat atliekamas bendras FT aplinkos apsaugos problemų, susijusių su dabartiniu ir numatomu portfeliu, įvertinimas.

Atlikus teisinę analizę, ERPB nustato aplinkos apsaugos reikalavimus kiekvienam FT projektui. ERPB privalo įsitikinti, kad jo aplinkos apsaugos išpareigojimai tinkamai vykdomi FT projektuose ir yra paisoma perduotos atsakomybės principo, kuris taikomas tokiems projektams. Minimalūs FT keliami reikalavimai pateikiami toliau. Kai ERPB finansuoja investavimą į akcijas, reikalavimai taikomi visam portfeliui. Kai ERPB finansuoja specialius sub-projektus, taikomi tokie reikalavimai:

- (i) FT turi priimti ir taikyti ERPB tenkinančias aplinkos apsaugos procedūras ir kuo pilniau jas integruoti į kreditavimo/investicijų vertinimo ir stebėsenos procedūras. Norint įgyti teisę sudarinėti sandorius, šių procedūrų struktūra turi atspindėti ERPB aplinkos apsaugos įvertinimo ir stebėsenos procesus, t. y. turi būti numatytas visų sandorių rūšiavimas, teisinė analizė, aplinkos apsaugos reikalavimų nustatymas ir kliento aplinkos apsaugos veiksmingumo stebėseną. Norėdamas padėti FT užtikrinti atitiktį minėtiems reikalavimams, ERPB parengė aplinkos apsaugos procedūrų modelį ir nuorodas kai kurioms FT rūšims. Reikalaujama, kad kiekvienas FT sudarydamas sandorius, kuriose taikomas ERPB finansavimas, laikytųsi nustatytų procedūrų, tačiau su ERPB sudarytoje sutartyje galima šias procedūras koreguoti pagal specifinę institucijos struktūrą.
- (ii) FT privalo vadovautis nuorodomis, išdėstytomis ERPB dokumente „Aplinkos apsaugos nefinansuojamos veiklos sąrašas ir klasifikacija“, skirtame FT. Minėtuose sąrašuose išvardintą veiklą draudžia nacionaliniai įstatymai arba tarptautiniai susitarimai. Tokios veiklos FT negali finansuoti. Papildomame sąraše išvardinta veikla, gali turėti didelę aplinkos apsaugos riziką. Dėl šios priežasties, reikalaujama, kad FT informuotų ERPB apie galimus sandorius, apimančius minėtą veiklą. ERPB įvertins FT pateiktą informaciją, nustatys reikalavimus papildomai informacijai ir, jei reikia, nustatys paskolos suteikimo sąlygas.
- (iii) FT privalo reikalauti, kad sub-projektai atitiktų bent šalies, kurioje jie vykdomi, aplinkos apsaugos reglamentų ir standartų bei visuomenės

informavimo ir konsultacijų reikalavimus. Atsižvelgdamas į FT ir jo portfelio pobūdį ERPB gali sub-projektams nustatyti papildomus aplinkos apsaugos veiksmingumo standartus ir stebėsenos reikalavimus. Tuo atveju, kai finansuojamos jau veikiančios įmonės, kuriose negalima užtikrinti atitikties aukščiau išvardintiems aplinkos apsaugos standartams per laikotarpį iki sandorio tvirtinimo, sub-projekto įmonė privalo pateikti programą, kurioje numatytas atitikties užtikrinimas per nustatytą laikotarpį. Sub-projektams, pagal ERPB aplinkos apsaugos politiką priskirtiems A kategorijai, FT privalo užtikrinti, kad projekto įtakos zonoje bus viešai pateiktos PAV ataskaitos.

- (iv) Reikalaujama, kad FT stebėtų savo sub-projektų aplinkos apsaugos veiksmingumą ir teiktų ERPB periodines (paprastai metines) ataskaitas apie aplinkos apsaugos procedūrų diegimą ir investicijų/paskolų portfelio aplinkos apsaugos veiksmingumą. Taip pat ERPB skatina savo FT atskleisti savo veiklos aplinkos apsaugos aspektus išorės suinteresuotoms šalims.
- (v) FT turi paskirti vadovybės atstovą, kuris pilnai atsakytų už FT diegiamas aplinkos apsaugos procedūras.

Atlikdamas FT teisinę analizę, ERPB taip pat įvertina techninės pagalbos poreikį FT vykdant aukščiau pateiktus reikalavimus. Jei nėra kitų tinkamų aplinkos apsaugos kompetencijos kūrimo programų, FT aplinkos apsaugos mokymai gali būti finansuojami iš techninio bendradarbiavimo fondų.

19. Bendradarbiavimo fondai ir specialūs fondai

ERPB valdo eilę bendradarbiavimo fondų ir specialiųjų fondų. Bendradarbiavimo fondai – tai Černobilio apsaugos fondas (angl. *Chernobyl Shelter Fund*), Atominės energijos saugumo sąskaita (angl. *Nuclear Safety Account*), Šiaurės šalių aplinkos apsaugos bendradarbiavimo fondas (angl. *Northern Dimension Environmental Partnership Fund*) ir kita įvairi dotuojama veikla. Bendradarbiavimo fondams keliami įvairūs su aplinkos apsaugos problemomis susiję donorų reikalavimai. Tokiu atveju, kai donorų keliami reikalavimai nėra numatyti jų pačių aplinkos apsaugos politikoje, bus vadovaujamosi ERPB aplinkos apsaugos politika. Tačiau, kai projektai yra pilnai arba dalinai finansuojami iš Specialiųjų fondų, bus vadovaujamosi tik ERPB aplinkos apsaugos politika.

(b) Aplinkos apsaugos standartai

20. Projektai, kuriems suteiktas ERPB finansavimas remia ir gerina regiono aplinkos apsaugos ir sveikatos bei darbų saugos standartus. ERPB savo veiklą vykdo šalyse, kurios yra priėmusios aplinkos apsaugos ir sveikatos bei darbų saugos įstatymus, parengtus atsižvelgiant į geriausią tarptautinę patirtį. daugelyje tokių šalių vyko ypač pažangios derybos dėl stojimo į ES, kurių metu buvo suderinti ES reikalavimų įvykdymo terminai. Kita šalių grupė pasirašė Asociacijos arba partnerystės bei bendradarbiavimo sutartis su ES. Tokios sutartys suteikia galimybę maksimaliai priartinti nacionalinę teisinę sistemą prie ES reikalavimų.
21. ERPB reikalauja, kad jo finansuojami projektai atitiktų geriausius tarptautinės aplinkos apsaugos veiklos pavyzdžius. Todėl ERPB reikalauja tokios projektų struktūros, kuri atitiktų (i) taikomų nacionalinių aplinkos apsaugos įstatymų reikalavimus ir (ii) ES aplinkos apsaugos standartus, jei jie gali būti taikomi finansuojamam projektui. Tuo atveju, kai tokių standartų nėra arba jie netaikytini, ERPB gali surasti kitus pavyzdžius, įskaitant Pasaulio banko grupės nuorodas, kitų tarptautinių finansų tarpininkų ir rėmėjų metodus bei pramonės įmonių pavyzdžius ir pareikalauti atitikties parinktiems standartams. ERPB nefinansuoja projektų, jei aplinkos apsaugos vertinimo metu nustatoma, kad jie prieštarauja šalies įsipareigojimams pagal įvairius tarptautinius aplinkos apsaugos susitarimus. Taip pat projektai turi atitikti tarptautinės finansų korporacijos (angl. IFC) vietinių gyventojų, priverstinio išskeldinimo ir kultūros vertybių apsaugos politikas³, jei nustatoma, kad projektas įtakoja šias problemas.
22. Kai finansavimas suteikiamas jau veikiančioms įmonėms, kuriose negalima užtikrinti atitikties ERPB aplinkos apsaugos standartams ir/arba reikalavimams per laikotarpį iki projekto tvirtinimo Banko taryboje (t. y. finansavimas reikalingas atitinkamiems patobulinimams), projekto rėmėjai privalo pateikti

³ IFC OPN 11.03 dėl kultūros vertybių [1986, rugpjūčio mėn.], IFC OD 4.30 dėl priverstinio išskeldinimo [1990, birželio mėn.] ir IFC OD 4.20 dėl vietinių gyventojų [1991, rugsėjo mėn.]. Ši nuoroda apima tik tris išvardintas apsaugos politikas, ir nesiejama su kitomis IFC arba Pasaulio banko politikomis, procedūromis ir kitais dokumentais bei nuorodomis, kurios gali būti juose paminėtos.

programą, kurioje numatytas aukščiau išvardytų ERPB reikalavimų atitikties užtikrinimas.

23. Taip pat ERPB rekomenduos ir skatins projekto rėmėjus per priimtina laikotarpį užtikrinti visos jų veiklos, įskaitant ir nepatenkančios į ERPB finansuojamo projekto poveikio sritis, atitiktį geriausiems tarptautinės veiklos pavyzdžiams.
24. Jei dėl projekto aplinkybių (sąlygų) reikia ieškoti alternatyvų, pavyzdžiui finansų tarpininkų atveju, kiekvienas atvejis turi būti svarstomas Banko taryboje. Visais atvejais projektui taikomi standartai yra apibendrinami projekto dokumentų santraukoje, kuri pristatoma minėtai tarybai.

25. **Juridiniai dokumentai**

Juridiniuose ERPB investavimo į projektus dokumentuose yra specialios sąlygos, atspindinčios ERPB aplinkos apsaugos reikalavimus, numatytus aplinkos apsaugos vertinimo procese, pavyzdžiui, atitiktis aplinkos apsaugos politikos, aplinkos apsaugos ataskaitų teikimo, nepriklausomų auditorių atliekamų auditų periodiškumo reikalavimams, aplinkos apsaugos veiksmingumo kriterijų įtraukimas į projekto užbaigimo konstatavimą, reikalavimai audito pasitraukimui ir ERPB darbuotojų stebėsenos vizitams.

(c) **Visuomenės informavimas ir konsultacijos**

26. ERPB mano, kad efektyvios viešos konsultacijos yra vienas iš būdų gerinti projektų kokybę. Bankas skatins viešųjų konsultacijų principų taikymą regioniniuose projektuose. Kai nagrinėjamas A kategorijai priskirtas projektas ir jam reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą, asmenys, susiję su projektu, prieš ERPB nusprendžiant finansuoti projektą, galės išsakyti savo nuomonę bei išreikšti savo susirūpinimą dėl galimų problemų, įvertinti projekto planą, įskaitant jo vietą, pasirinktas technologijas ir laikotarpį. Projekto rėmėjai turi užtikrinti, kad yra laikomasi šalies viešųjų konsultacijų reikalavimų, be to, jie turi laikytis ERPB viešųjų konsultacijų procedūrų, aprašytų 2 priede. Banko Direktorių taryba svarstydamą, ar suteikti projektui finansavimą, atsižvelgs į komentarus bei nuomones, išsakytas tokių konsultacijų metu, ir į būdus, kuriais projekto rėmėjai šias problemas ketina spręsti.

(d) **Stebėseną ir vertinimas**

27. Aplinkos apsaugos stebėseną yra labai svarbus Banko projektų vykdymo aspektas. Ji skirta dviem tikslams. Pirmasis yra užtikrinti, kad projekto rėmėjas laikytųsi visų taikomų aplinkos apsaugos standartų ir kitų reikšmingų projektų aplinkos apsaugos komponentų, tokių kaip aplinkos apsaugos vertinimo programos vykdymas, įtrauktų į teisinius susitarimus. Antrasis tikslas – tai sekti projektų poveikį aplinkai ir vertinti poveikio mažinimo priemonių efektyvumą bei, esant poreikiui, tinkamai reaguoti. Aplinkos apsaugos stebėsenos reikalavimai netaikomi išmokėjus paskolą, Bankui pardavus jam priklausančią įmonės akcijų dalį arba nutraukus projektą.

Veiklos stebėseną nuolat vykdo veiklos grupė ir Banko Aplinkos apsaugos departamentas. ERPB finansuojamiems projektams taiko visą eilę stebėsenos mechanizmų, įskaitant periodinių aplinkos apsaugos ir kitų veiklos ataskaitų apžvalgą, Banko aplinkos apsaugos specialistų arba konsultantų stebėsenos vizitus ir periodinius trečiosios šalies auditus. Šios priemonės padeda įsitikinti,

ar projekto rėmėjas vykdo teisiniame susitarime numatytas programas, politiką ir veiklą. Bankas kiekvienam projektui nustato stebėsenos programą, kurioje išvardytos taikomos stebėsenos priemonės, paremtos teisinės analizės ir vykusių visuomenės konsultacijų rezultatais bei juridiniais susitarimais su klientu.

28. Atitikties užtikrinimas, taikant aplinkos apsaugos veiksmų programas ir paskolų įsipareigojimus

Tam, kad būtų tinkamai ir laiku vykdoma aplinkos apsaugos veiksmų programa (AVP) ir griežtai laikomasi sutartų aplinkos apsaugos įsipareigojimų, ERPB reikalauja, kad projekto rėmėjai pateiktų periodines AVP ir kitų aplinkos apsaugos reikalavimų įvykdymo ataskaitas. Paprastai yra reikalaujama pateikti ir metines ataskaitas. Aplinkos apsaugos stebėseną bus atliekama siekiant detaliam apžvelgti projektų aplinkos apsaugos aspektus ir įsitikinti, kad projekto rėmėjas vykdo AVP ir laikosi aplinkos apsaugos įsipareigojimų. AVP vykdymo metu ataskaitų, audito ir stebėsenos vizitų rezultatai gali atskleisti poreikį keisti AVP. Tokiu atveju, suderinus su banku, AVP gali būti atnaujinta arba patikslinta. Pokyčiai turi būti reziumuoti projekto santraukos dokumentuose, patalpintuose Banko tinklalapyje.

29. Įvertinimas

ERPB finansuojamų projektų aplinkos apsaugos aspektų įvertinimą atlieka Banko Projektų vertinimo departamentas (PVD). Toks vertinimas pradedamas nuo aplinkos apsaugos tikslų, nustatytų kiekvienam projektui jo vykdymo laikotarpiui ir suderintų su to laikotarpio šalies arba sektoriaus strategijomis. PVD vertina projektus dviejose aplinkos apsaugos dimensijose: aplinkos apsaugos veiksmingumo ir aplinkos apsaugos pokyčių. Aplinkos apsaugos veiksmingumo dimensijoje vertinamas projekto tikslų siekimas, o aplinkos apsaugos pokyčių dimensijoje – aplinkos apsaugos veiksmingumo skirtumai prieš pradėdant projektą ir vertinimo metu. Vertinant aplinkos apsaugos veiksmingumą PVD remiasi pradinėmis sąlygomis ir aplinkos apsaugos vertinimo metu nustatytais rezultatais, kurių tikimasi įvykdžius projektą. PVD vertina projekto planą, vykdymą, atlieka užbaigtų projektų stebėseną, pateikia projekto įvertinimo ataskaitas bei prižiūri ir papildo informacinę projektų duomenų bazę.

(e) Veiklos pakeitimai

30. Galimi ERPB finansuojamų projektų pobūdžio arba apimties pokyčiai, jei juos patvirtina Banko taryba. Tokie pokyčiai gali daryti reikšmingus poveikius aplinkai. Pavyzdžiui, paskolos teikimo operacijos pakeitimas akcijų pirkimu gali susieti ERPB su projektais, įmonėmis arba infrastruktūromis, kurios nebuvo įvertintos ir kurios gali turėti reikšmingų aplinkos apsaugos problemų arba įsipareigojimų. Kai numatomi tokie esminiai pokyčiai, jų įvertinimas turi būti atliekamas remiantis šia politika ir kitais papildomais aplinkos apsaugos arba visuomenės konsultacijų reikalavimais, susijusiais su modifikuojamu/restruktūrizuojamu projektu.

(f) Ataskaitų teikimas ir atskaitomybė

31. **Ataskaitų teikimas**

Laikantis ERPB viešo informacijos teikimo politikos reikalavimų bus taikomos procedūros, užtikrinančios, kad suinteresuotosioms šalims būtų teikiama informacija apie Banko aplinkosaugos veiklą. ERPB išleis metinę aplinkos apsaugos ataskaitą apie savo veiklą ir aplinkos apsaugos politikos taikymą, įskaitant bendrą informaciją šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, aplinkos apsaugos išlaidas, aplinkos apsaugos problemas, susijusias su ERPB projektų portfeliu, ir informaciją apie ERPB vidinį aplinkos apsaugos veiksmingumą. Su projektais susijusios aplinkos apsaugos problemos bus apibendrintos Banko projekto santraukos dokumentuose, kuriuos galima gauti ERPB leidinių skyriuje, verslo informacijos centre ir ERPB tinklalapyje (www.ebrd.com).

32. Atskaitomybė: nepriklausomas atgręžtinio reikalavimo teisės mechanizmas (NARM)

Nepriklausomo atgręžtinio reikalavimo (regreso) mechanizmo (angl. *Independent Recourse Mechanism*) tikslas - paskirti skundų arba nusiskundimų nagrinėjimo vietą. Tokius skundus gali pateikti žmonės, kurie yra arba bus ERPB finansuojamo projekto tiesioginio ir neigiamo poveikio zonoje. NARM padės nustatyti, ar nusiskundimai kilo dėl esminių Banko nustatytos politikos, pavyzdžiui, aplinkos apsaugos politikos, neatitikčių. Taip pat NARM gali įvertinti, kiek ir kokių metodų, pavyzdžiui, nepriklausomą faktų patikrinimą, tarpininkų paiešką, susitaikymą, dialogo skatinimą ir pan., Bankas turi taikyti skunde pateiktos problemos sprendimui.

B. Aplinkos apsaugos investicijų skatinimas visuose sektoriuose

33. Labai svarbus papildomas ERPB veiklos aspektas yra skatinimas gerinti aplinkos apsaugą vykdomų projektų regionuose. ERPB nustato finansuojamų projektų aplinkos apsaugos galimybes ir skatina taikyti aplinkos apsaugos priemones, kurios gerina projekto rėmėjų aplinkos apsaugos, tiesioginės veiklos ir ekonominę veiksmingumą bei padeda ERPB užtikrinti atitiktį subalansuotos bankininkystės ir pereinamojo poveikio kriterijams. Tokiomis priemonėmis gali būti efektyvus energijos ir išteklių vartojimas, atliekų kiekio mažinimas ir jų perdirbimas, švaresnė gamyba, ekologiškų gaminių ir paslaugų sektoriaus plėtra, investicijos į bioįvairovės išsaugojimą ir plėtrą, gera aplinkos apsaugos vadyba ir aplinkos apsaugos veiksmingumo gerinimas.
34. ERPB toliau plėtos paramą perspektyviems pavieniams aplinkos apsaugos tikslais rengiamiems projektams, įskaitant investicijas į aplinkos apsaugos infrastruktūrą, pavyzdžiui, vandens ir nuotekų valdymą, kietų ir pavojingų atliekų valdymą, energetiką (šiluminius centrus, efektyvaus energijos vartojimo sistemas ir atsinaujinančius energijos šaltinius) bei miesto transportą.
35. ERPB remis savivaldybėms skirtas investicijas didindamas savivaldybės subjektų kreditingumą. Savo projektais Bankas skatins visuomeninių paslaugų decentralizavimą, privataus sektoriaus teikiamas visuomenines paslaugas, savivaldybės komunalinių įmonių akcionavimą, kaštų atgavimą apmokestinant vartotoją bei ekonomiškai efektyvų išteklių naudojimą ir paskirstymą. Bankas vertins, kokias problemas gali sukelti įkainių augimas ir kokio dydžio jų pokyčiai gali būti priimtini tam tikroms vartotojų grupėms, ir sieks, kad efektyvios paramos schemas, mažinančios neigiamus socialinius poveikius, būtų sukurtos ar taikomos.

36. ERPB nustatys ir padės rengiant efektyvaus energijos vartojimo projektus visuose savo veiklos regionuose. ERPB skatins vyriausybes subsidijomis remti energiją taupančius ir jos sąnaudas mažinančius tiekėjus bei vartotojus. Bankas finansuos tiesiogines investicijas į energijos sąnaudų intensyvumo mažinimą didelėse pramoninėse struktūrose ir skatins efektyviai vartoti energiją investuodamas į šiluminių tinklų modernizavimą. ERPB sieks sukurti finansavimo mechanizmą, kuris bus skirtas mažoms ir vidutinėms investicijoms, skatinančioms efektyvų energijos vartojimą.

C. Aplinkos apsaugos aspektai ERPB sektorių ir šalių strategijose bei techninio bendradarbiavimo veikloje

37. Šalių strategijos

Kiekvienos šalies strategijoje atsispindės ERPB aplinkos apsaugos išsipareigojimai, taip pat bus skyrius, kuriame aprašyta ERPB pasiūlymų reikšmė ir galimybės, įskaitant aplinkos apsaugos techninio bendradarbiavimo veiklą. Šiame skyriuje bus pateikti ERPB metodai, kurie taikomi sprendžiant Banko projektų aplinkos apsaugos klausimus. Siekiant įvardinti pagrindines šalies aplinkos apsaugos problemas, šiame skyriuje bus aprašomos šalies aplinkos apsaugos strategijos ir planavimas (t. y. nacionaliniai aplinkos apsaugos veiksmų planai, prisijungimo prie ES strategijos) ir tarptautinių institucijų, ypač Pasaulio banko ir ES, aplinkos apsaugos veikla.

38. Sektorių strategijos

Kiekvieno sektoriaus strategijoje atsispindės ERPB aplinkos apsaugos išsipareigojimai, taip pat bus skyrius, kuriame aprašyti ERPB metodais, taikomi sprendžiant atskirų sektorių projektų aplinkos apsaugos klausimus.

39. Strateginis aplinkos apsaugos vertinimas

Papildant specifiniams projektams atliekamus PAV, ERPB gali atlikti strateginį aplinkos apsaugos vertinimą (SAV). Jo metu vertinamos galimos tiriamojo sektoriaus, šalies /regiono planų arba programų, kurios gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, aplinkos apsaugos pasekmės⁴.

40. Techninis bendradarbiavimas (TB)

Siekdamas įtraukti aplinkos apsaugos aspektus į savo projektus ERPB parengs TB programą. Glaudžiai bendradarbiaudamas su kitais donorais, ERPB parengs paramos programas ir techninio bendradarbiavimo iniciatyvas, skatinančias projektų subalansuotumą, visuomenės konsultacijas bei privataus ir visuomeninio sektoriaus projektų rėmėjų aplinkos apsaugos vadybos gebėjimus. TB fondai gali būti naudojami strateginių aplinkos apsaugos tyrimų finansavimui. Bus vykdomi ir autonominiai TB projektai (t. y. susiję su kompetencijos lygio kūrimu ir institucinio pagrindo stiprinimu).

D. Partnerystė, siekiant spręsti regionines ir globalias aplinkos apsaugos problemas

41. Regioninės ir globalios iniciatyvos

⁴. Bankas taiko UNECE pateiktą "SAV" apibrėžimą, kuris buvo patvirtintas 2003 metais, kaip Espoo konvencijos dalis.

Kadangi daugelis Banko veiklos regiono aplinkosaugos problemų yra tarptautinės ar visuotinio pobūdžio, ERPB toliau skatins regionines ir tarptautines aplinkosaugos iniciatyvas, padedančias spręsti minėtas problemas.

42. Bankas pagal įgaliojimus investicijomis remis Darbotvarkės 21 vykdymą. Taip pat bus remiami atitinkami daugiašaliai ir regioniniai susitarimai dėl aplinkosaugos ir subalansuotosios plėtros, įskaitant „Klimato kaitos konvenciją“, „Kioto protokolą“, „Biologinės įvairovės konvenciją“, „Konvenciją dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniu mastu“, „Konvenciją dėl informacijos teikimo, visuomenės dalyvavimo priimančias sprendimus ir teisės vykdyti teisingumą dėl aplinkos apsaugos priežasčių“. Kiekviena iš paminėtų konvencijų skirta atskiroms aplinkos apsaugos veiklos sritims. ERPB padės savo veiklos zonos šalims vykdyti šiose tarptautiniuose susitarimuose numatytus įsipareigojimus bei išnaudoti teikiamas galimybes.
43. Siekdamas spręsti veiklos regiono ekonomines ir aplinkos apsaugos subalansuotumo problemas, ERPB plės ir stiprins bendradarbiavimą pagal dvišales ir daugiašales sutartis su organizacijomis bei iniciatyvas, pavyzdžiui, Europos raidos aplinkos organizacija, jos darbo grupė bei projektų rengimo komitetu, Šiaurės šalių aplinkos apsaugos bendradarbiavimo fondu ir Globalia aplinkos apsaugos infrastruktūra (angl. *Global Environment Facility (GEF)*), taip pat su atitinkamomis vyriausybėmis agentūromis, pagrindiniais ekonomikos ir finansų sektoriais, vietos bendruomenėmis ir Nevyriausybėmis organizacijomis.
44. Klimato kaitos srityje ERPB taip pat sieks naudoti bendradarbiavimo fondus arba kitas tinkamas priemones ir kartu su vyriausybėmis-akcininkėmis pagal „Kioto protokolą“ kurti Bendro vykdymo (BV) (angl. *Joint Implementation (JI)*) ir Švarios plėtros mechanizmo projektus.

Pagrindiniu ERPB partnerystės stiprinimo veiksmu išliks darbas su vyriausybėmis-donorėmis, priklausančiomis ir remiančiomis Projektų rengimo komitetą.

Partnerystės ryšius su Šiaurės šalių aplinkos apsaugos bendradarbiavimo fondu ERPB ketina užmegzti ateinančiais metais. Šio fondo tikslas – finansuoti naujus ir plačios apimties projektus, skirtus aplinkos apsaugai gerinti ir energijos efektyvumui didinti Šiaurės Vakarų Rusijoje, Baltijos ir Barenco jūrų regionuose.

IV. Organizaciniai gebėjimai

45. Siekdamas užtikrinti, kad visos aukščiau aprašytos strategijos būtų tinkamai įvertintos, ERPB skirs pakankamai išteklių šios aplinkos apsaugos politikos diegimui. Bankas įdarbins kvalifikuotus darbuotojus tinkamai aplinkos apsaugos įvertinimo ir stebėsenos procesų priežiūrai bei į aplinkos apsaugą orientuotos veiklos plėtrai. Taip pat ERPB išlaikys Projektų vertinimo departamentą (PVD), kuris yra nuo Bankininkystės ir Aplinkos apsaugos departamentų nepriklausomas padalinys. PVD vertins užbaigtų, o atskirais atvejais ir ketinamų vykdyti, projektų ir programų veiksmingumą.
46. ERPB parengs ir prižiūrės aplinkos apsaugos procedūras bei atitinkamas nuorodas ir priemones, padedančias diegti aplinkos apsaugos politiką. Bankas užtikrins tinkamą personalo apmokymą, susijusį aplinkos apsaugos politikoje pateiktų reikalavimų ir įsipareigojimų laikymusi.

47. Aplinkos apsaugos veiklą atlikti ERPB padės Konsultacinė aplinkosaugos taryba, kuri patars dėl bendrųjų su politika susijusių klausimų ir visų pramonės šakų politikos kūrimo, taip pat sprendžiant specifines su Banko finansavimu susijusias problemas.
48. ERPB aplinkos apsaugos politiką direktorių taryba peržiūrės kas trys metai.

1 PRIEDAS: APLINKOS APSAUGOS RŪŠIAVIMO KATEGORIJOS

Toliau pateikiamas sąrašas atskleidžia atskirų kategorijų būdingus požymius ir jame pateikiami projektai tėra pavyzdžiai.

“A” lygio projektai

Šis sąrašas taikomas naujiems arba esminiams plėtros bei transformacijos ERPB finansuojamiems projektams šiose kategorijose:

1. Žaliavinės naftos perdirbimo įmonės (išskyrus įmones, kuriose vykdoma tik tepalų gamyba iš žaliavinės naftos) ir dujų rafinacijos bei suskystintų dujų gamybos įrenginiai, kurių galia 500 tonų anglies arba bitumo skalūno per dieną bei didesni.
2. Šiluminės elektrinės ir deginimo įrenginiai, kurių našumas 300 megavatų ir didesnis bei atominės elektrinės ir kiti atominiai reaktoriai, įskaitant tokių elektrinių arba reaktorių demontavimą arba uždarymą/sustabdymą (išskyrus mokslinių tyrimų įrenginius, skirtus medžiagų atskyrimui ir atradimui, kurių maksimalus nuolatinio šiluminio krūvio pajėgumas neviršija 1 kilovato).
3. Įrenginiai, skirti atominio kuro gamybai ir sodrinimui, radiacinio atominio kuro perdirbimui, saugojimui arba galutiniam deponavimui bei radioaktyvių atliekų saugojimui, deponavimui arba perdirbimui.
4. Integruoti ketaus ir plieno lydymo darbai; metalurgijos, chemijos ir elektrolizės procesų įrenginiai, skirti spalvotųjų metalų žaliavos gamybai iš rūdų, koncentratų ir antrinių žaliavų.
5. Asbesto gamybos, perdirbimo ir transformavimo įrenginiai bei gaminiai, kurių sudėtyje yra asbesto: asbesto-cemento gaminiai, kai metinės gamybos apimtys viršija 20 000 tonų galutinio gaminio, frikcinė medžiaga, kai metinės gamybos apimtys viršija 50 tonų galutinio gaminio, kita asbesto naudojimo paskirtis, kai kiekis viršija 200 tonų per metus.
6. Integruoti cheminiai įrenginiai, t. y. greta esantys funkciškai susiję pramoniniai cheminių medžiagų gamybos įrenginiai, kuriuose taikomi cheminės konversijos procesai, ir kurie yra skirti pagrindinių organinių ir neorganinių cheminių medžiagų, fosforo, azoto arba kalio trąšų (grynų ar mišinių), augalų apsaugos gaminių ir biocidų, farmacijos gaminių (taikant cheminius arba biologinius procesus) ir sprogstamųjų medžiagų gamybai.
7. Kelių, greitkelių, tolimojo susisiekimo geležinkelių ir aerouostų, kurių nusileidimo/pakilimo takas 2100 m ir ilgesnis statyba; naujų kelių su keturiomis eismo juostomis statyba arba esamų kelių rekonstrukcija arba platinimas iki keturių ar daugiau eismo juostų, kai naujoji arba rekonstruota kelio atkarpa sieks 10 km ir daugiau.
8. Stambūs dujų, naftos ir cheminių medžiagų vamzdynai, terminalai ir susijusios infrastruktūros.

9. Jūrų uostai bei vidiniai vandens keliai bei uostai skirti vietos vandens transportui, kuriuose leidžiamas sunkesnių nei 1 350 tonų laivų eismas; prekybos uostai, pakrovimo ir iškrovimo prielaukos sujungtos su žeme ir esančios už uosto ribų (išskyrus keltų prielaukas), kurios gali aptarnauti sunkesnius nei 1350 tonų laivus.
10. Atliekų perdirbimo ir deponavimo įrenginiai skirti pavojingų arba toksiškų atliekų deginimui, chemiame apdorojimui arba laidojimui.
11. Didelės⁵ užtvankos arba kitos užtvankos, skirtos vandens sulaikymui arba nuolatiniam jo saugojimui.
12. Gruntinių vandenių išgavimo veikla arba dirbtinės gruntinių vandenių papildymo sistemos tuo atveju, kai metinis išgaunamo arba papildomo vandens kiekis siekia 10 milijonų kubinių metrų ir daugiau.
13. Celiuliozės gamybos iš medienos arba panašių pluoštinių medžiagų pramonės įmonės bei popieriaus ir kartono gamybos pramonės įmonės, kurių pajėgumai viršija 200 tonų (metrinės sistemos) sausų gaminių per dieną.
14. Durpių gavyba, karjerai ir atvirosios kasyklos bei geležies rūdos ir anglies perdirbimas.
15. Naftos ir gamtinių dujų gavyba komerciniais tikslais.
16. Įrenginiai skirti benzino, naftos chemijos arba chemijos gaminių saugojimui, kurių pajėgumai 200 000 tonų ir daugiau.
17. Didelės apimties miško ruoša.
18. Municipaliniai nuotekų valymo įrenginiai, kurių pajėgumai viršija 150 000 gyventojų ekvivalentą.
19. Municipalinės kietųjų atliekų perdirbimo ir deponavimo infrastruktūros.
20. Dideli turistiniai arba mažmeninės prekybos statiniai.
21. Antžeminių elektros energijos linijų tiesimas.
22. Didelių žemės plotų sausinimas arba suarimas.
23. Didelės apimties žemdirbystė arba miškininkystė apimanti natūralių augimviečių intensyvinimą arba konversiją.
24. Kailių ir odų perdirbimo įmonės, kurių pajėgumai viršija 12 tonų galutinių gaminių per dieną.

⁵ Pagal Tarptautinės didelių užtvankų komisijos (angl. International Commission on Large Dams (ICOLD)) apibrėžimą. Jame sakoma, kad didelėms užtvankoms priskiriamos užtvankos, kurių aukštis nuo pamato 15 m arba didesnis. Užtvankos, kurių aukštis nuo 5 iki 15 m ir kurių rezervuaro tūris didesnis nei 3 milijonai m³, taip pat klasifikuojamos kaip didelės užtvankos.

25. Paukščių arba kiaulių fermos, kuriose galima laikyti daugiau kaip 40 000 vnt. paukščių arba 2000 vnt. kiaulių (sunkesnių nei 30 kg), arba 750 vnt. paršavedžių.
26. Projektai, kuriuos ketinama įgyvendinti aplinkos apsaugos požiūriu pažeidžiamose vietovėse arba kurie gali turėti apčiuopiamą poveikį tokioms teritorijoms, net jei projektas nepriklauso aukščiau išvardytoms kategorijoms. Tokioms teritorijoms priskiriami nacionaliniai parkai ir kitos nacionaliniais arba tarptautiniais įstatymais nustatytos saugomos teritorijos; taip pat kitos tarptautinės, nacionalinės arba vietinės reikšmės pažeidžiamos vietovės, pavyzdžiui, pelkės, biologinės įvairovės požiūriu turtingi miškai, archeologinę arba kultūrinę vertę turinčios vietovės bei vietiniams gyventojams ir kitoms lengvai pažeidžiamoms grupėms svarbios teritorijos.

“B” lygio projektai

Visiems naujiems arba esminiams plėtros bei transformacijos projektams neįtrauktiems į A kategorijos sąrašus, atliekama B lygio aplinkos apsaugos analizė, išskyrus tuos atvejus, kai, atsižvelgiant į projekto vietą, apimtį ir kitas charakteristikas, reikalaujama atlikti A lygio PAV.

“C” lygio projektai

Projektas, kuriam nereikia atlikti A lygio poveikio aplinkai vertinimo ir B lygio aplinkos apsaugos analizės, priskiriamas C kategorijai. Visiems A, B ir C kategorijos projektams gali būti atliktas aplinkos apsaugos auditas.

2 PRIEDAS – VISUOMENĖS KONSULTACIJOS

1 Pratarinė

Nuo pat įkūrimo ERPB skatina aplinkai palankią ir subalansuotą plėtrą. Bankas išipareigojo teikti informaciją apie visus savo projektus, atsižvelgiant į visuomenės informavimo politikos ir aplinkos apsaugos politikos reikalavimus. Vykdamas reikšmingus naujus projektus arba esminės plėtros bei transformacijos projektus Bankas išipareigojo konsultuotis su visuomene. ERPB ieško naujų būdų didinti aplinkos apsaugos informacijos kiekius, kurie projekto vykdymo ir stebėsenos metu pateikiami suinteresuotoms šalims. Viešos konsultacijos ir informacijos viešinimas yra projekto rėmėjo pareiga, kurią Bankas vertins atsižvelgdamas į politikoje pateiktus išipareigojimus. Jei prireiks, Banko darbuotojai projekto rėmėjams pateiks su Banko reikalavimais susijusias nuorodas.

2 Bendrieji reikalavimai

2.1 Daugelyje šalių, kuriose ERPB vykdo savo veiklą, yra parengti arba rengiami visuomenės konsultacijų arba informacijos pavišinimo reglamentai bei procedūros. Projekto rėmėjai privalo užtikrinti atitiktį visiems projektui taikomiems nacionaliniams visuomenės konsultacijų ir ERPB reikalavimams.

2.2 Reikalavimų adaptavimo projekto poreikiams principai

Reikalavimai gali būti didinami teisinės analizės metu, jei aplinkos apsaugos analizės rezultatai reikalauja plačiau atskleisti informacijos arba konsultuotis su visuomene.

2.3 Diegimo metodų ir priemonių įvairovė

ERPB nenustatė specialių reikalavimų visuomeniniams svarstymams, bet skatina kurti tinkamus prasmingų konsultacijų metodus, atsižvelgiant į konsultacijos tikslą, kultūrinius ypatumus projekto vykdymo vietoje ir pažangią tarptautinę patirtį. Gali būti taikomi tokie konsultacijų mechanizmai: techniniai pasitarimai su ekspertais, susitikimai su bendruomenės lyderiais, vieši susirinkimai, nušvietimas spaudoje arba kitose žiniasklaidos priemonėse, informacijos patalpinimas tinklalapiuose arba bibliotekose bei susirašinėjimas.

2.4 Remiantis visuomenės informavimo politika Bankas parengs kiekvieno projekto dokumentų santrauką (PDS) bei jos aplinkos apsaugos priedą ir patalpins šią informaciją savo tinklalapyje (www.ebrd.com). Visuomeninio sektoriaus projektų PDS publikuojama Banko vadovybei atlikus pradinį projekto įvertinimą, bet ne vėliau nei likus 60 dienų iki direktorių tarybos įvertinimo. Privataus sektoriaus projektų PDS pavišinama likus ne mažiau kaip 30 dienų iki tarybos įvertinimo. Visas informacijos atskleidimo išimtis ir apribojimus (pvz., kapitalo rinkos sandorius) turi patvirtinti Banko vadovybė, apie juos privalu informuoti vykdomąjį komitetą ir direktorių tarybą.

3 Reikalavimai A kategorijos projektams

3.1 Pagal ERPB apibrėžimą, projektas priskiriamas A kategorijai, jei jį įvykdžius galimas reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, kuris rūšiavimo metu negali būti lengvai nustatytas arba įvertintas. Poveikio aplinkai vertinimą (PAV) visiems A kategorijos projektams privalo parengti projekto rėmėjas.

Kiekviename PAV etape yra nustatomi reikalavimai konsultacijoms. Bankas įvertins projekto rėmėjo viešų konsultacijų programas ir, jei jos neatitiks Banko reikalavimų, patars kaip jas pataisyti.

3.2 *Pranešimas*

Vertinant A lygio projektus, projekto rėmėjai privalo informuoti (jei nebuvo informuota anksčiau) galimo projekto poveikio zonoje esančius žmones ir suinteresuotas nevyriausybinės organizacijas (toliau „poveikio zonos visuomenę“) apie projekto, kurį ketina finansuoti ERPB, pobūdį. Informacijos pateikimo būdas priklausys nuo vietinių politinių, juridinių ir kultūros sąlygų.

3.3 *Apimtis*

Projekto rėmėjas privalo užtikrinti, kad konsultuojantis su poveikio zonos visuomene bus atskleistos visos pagrindinės problemos ir atsižvelgta į pateiktus komentarus. Šio proceso metu projekto rėmėjas turi susisiekti su poveikio zonos visuomenės, vyriausybės agentūrų, vietos valdžios institucijų ir kitų reikšmingų organizacijų atstovais.

Taip pat projekto rėmėjas privalo parengti Visuomenės informavimo ir konsultacijų plano (VIKP) projektą, kuriame aprašomos projekto poveikio sritys, kaip vyks bendravimas poveikio aplinkai vertinimo proceso metu, kokia informacija, kokia kalba ir koku būdu (pavyzdžiui, tinklalapyje, bibliotekoje ir pan.) bus atskleista. Visuomenei turi būti suteikta galimybė pateikti VIKP bei kitų susijusių dokumentų komentarus ir rekomendacijas. Jei prireiks ERPB pakoreguos VIKP projektą ir užtikrins, kad galutinis planas atitiktų Banko reikalavimus.

3.4 *PAV pavišėjimas*

Projekto rėmėjai privalo sudaryti sąlygas viešai komentuoti PAV strategiškai reikšmingose vietose, pavyzdžiui, projekto vykdymo vietoje, sostinėje ar kituose pagrindiniuose miestuose. PAV dokumentai, įskaitant glaustą siūlomo projekto aprašymą, turi būti pateikti kalba, kuri yra suprantama daugumai projekto poveikio zonos žmonių. Gali būti taikomos ir kitos informavimo priemonės, pavyzdžiui grafikai ir lentelės, padedančios suprasti PAV pateiktą informaciją. Iškilus poreikiui, ERPB gali konsultuoti projekto rėmėjus, kaip suderinti dokumentą ar jų grupę su ERPB reikalavimais keliamais PAV. Tam tikrais atvejais, tai reiškia, kad būtina papildyti PAV dokumentą, kurį projekto rėmėjas ketina pavišinti. Kitu atveju, PAV pateikta informacijos dalis yra nereikšminga ir jos pateikti nebūtina.

3.5 ERPB primygtinai rekomenduoja, kad projekto rėmėjai patalpintų PAV tinklalapiuose ir taip pagerintų dokumentų prieinamumą visuomenei. Tokiais atvejais Banko tinklalapyje bus pateiktos nuorodos, kaip surasti PAV projekto rėmėjų tinklalapyje.

3.6 *ERPB informacijos pateikimas:*

Kai PAV dokumentai pateikiami visuomenei su banku suderintose vietose, PAV turi būti pateiktas Banko Verslo informavimo centrui (VIC) Londone bei ERPB atstovybei atitinkamoje vykdomo projekto šalyje. PAV kopija turi būti pateikta direktorių tarybai, pranešimas apie dokumento buvimą VIC ir atstovybėje patalpinamas Banko tinklalapyje: www.ebrd.com. Ši informacija teikiama be atskiro Banko pritarimo.

3.7 *Informacijos paviėsinimo grafikas*

Privataus sektoriaus projektų PAV turi būti viešai prieinamas bent 60 dienų nuo jo pateikimo ERBP direktorių tarybai iki tarybos sprendimo priėmimo datos. Visuomeninio sektoriaus projektams šis laikotarpis turi ne mažesnis kaip 120 dienų. Praktiškai, ilgesnio paviėsinimo laikotarpio Bankas gali pareikalauti sudėtingiems projektams. Visais atvejais reikalaujama, kad projekto rėmėjai viešoje vietoje saugotų su PAV susijusią informaciją tol, kol projekto veikloje dalyvauja Bankas arba iki projekto pabaigos. Konsultacijos pradedamos, kai Bankas patvirtina VIC pateiktą PAV ir suteikia leidimą paviėšinti informaciją regione.

3.8 *Visuomenės pateikti PAV komentarai*

Pasibaigus visuomenės konsultacijų laikotarpiui, projekto rėmėjas privalo informuoti komentarus pateikusią ir projekto poveikio zonoje esančią visuomenę apie tai, kaip buvo atsižvelgta į komentarus.

- 3.9 ERPB aplinkos apsaugos darbuotojai apibendrins Bankui reikšmingus komentarus ir, kartu su projekto rėmėjų visuomenės konsultacijų ataskaita, santrauką pateiks vadovybės analizėje ir Banko tarybos apžvalgoje. Svarstydama, ar finansuoti projektą, direktorių taryba atsižvelgs į pateiktus komentarus, nuomones bei priemones, kuriomis projekto rėmėjai ketina spręsti iškeltas problemas. Taip pat bus įvertinta, ar projekto rėmėjai įvykdė Banko reikalavimus, susijusius su viešomis konsultacijomis.

3.10 *Tarptautinės konvencijos*

Jei projekto poveikis apima kelias valstybes, juos planuojant reikėtų vadovautis UNECE konvencijos „Dėl PAV tarpvalstybinio konteksto“ darbinių dokumentų nuorodomis. Banko darbuotojai įvertins, ar buvo vadovautasi šiomis nuorodomis ir informuos Banko vadovybę ir tarybą. Taip pat ši informacija įtraukiama į projekto santraukos dokumentus. Atsižvelgiant į aplinkybes, ERPB gali pateikti nuorodas ir padėti projekto rėmėjams šiame ir kituose visuomenės konsultacijų etapuose, nustatant kokie konvencijos įsipareigojimai galioja projekto poveikio zonos vyriausybėms ir ieškant tinkamų susidariusių problemų sprendimo būdų, ypač tose šalyse, kurios nėra prisijungusios prie minėtos konvencijos.

Vertindamas visus projektus, kuriems pagal Banko reikalavimus reikia atlikti PAV, Bankas vadovausis UNECE konvencijos „Dėl informacijos prieinamumo, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės vykdyti teisingumą“ principais. Šie įsipareigojimai pateikti ERPB dokumente „Visuomenės informavimo politika“.

4 **Reikalavimai B kategorijos projektams**

- 4.1 B lygio projektams taikomi minimalūs šalies visuomenės konsultacijų reikalavimai.
- 4.2 Taip pat projekto rėmėjai privalo informuoti projekto poveikio zonoje esančią visuomenę apie projekto aplinkos apsaugos problemas ir daugumai suprantama kalba pateikti apibendrintą informaciją apie poveikio mažinimo priemones, veiksmų planus ir kitas numatytas iniciatyvas. Ši santrauka turi būti paviėšinta iki Banko vadovybės atliekamos galutinės projekto peržiūros, prieš projekto

svarstymą Banko taryboje. Banko darbuotojai pateiks ataskaitą vadovybei ir Banko tarybai apie šių reikalavimų būklę, projekto rėmėjams bus parengtos atitinkamos nuorodos.

5 Reikalavimai C kategorijos projektams

Reikalavimai paviešinti informaciją C lygio projektams yra nustatomi išnagrinėjus kiekvieną atvejį, priklausomai nuo Banko dalyvavimo projekte pobūdžio, atitinkamų problemų ir visuomenės susidomėjimo laipsnio.

6 Išimtis, nustatytos privataus sektoriaus projektų reikalavimams

Vadovaujantis įprasta tvarka, visuomenės konsultacijų rezultatai turi būti pateikti Bankui iki projekto galutinės peržiūros, atliekamos Banko vadovybės. Išskirtiniu atveju Banko direktorių taryba gali nustatyti visuomenės konsultacijų reikalavimų, pateiktų šiame priede, išimtis, jei taryba įsitikina, kad kiti Banko aplinkos apsaugos reikalavimai yra tenkinami. Tokiu atveju išimtis įtraukiamos į teisinius tarybos dokumentus. Paprastai juridiniai sutarties dokumentai nepasirašomi, kol nebaigtos visuomenės konsultacijos, tačiau jei ši sąlyga netinkama dėl Banko investicijų pobūdžio (t. y. sudarant kapitalo rinkos arba kainoms jautrius sandorius), juridiniuose dokumentuose nurodoma, kokiame etape reikia konsultacijų.

7 Ataskaitų teikimas

- 7.1 Visų kategorijų projektuose, kuriuose kyla reikšmingų aplinkos apsaugos problemų arba jaučiamas didelis visuomenės susidomėjimas, ERPB skatina arba reikalauja, kad projekto rėmėjai parengtų ir vykdytų nuolatinės informavimo ir ryšių programas. Pavyzdžiui, Bankas gali pareikalauti, kad aplinkos apsaugos stebėsenos rezultatai būtų prieinami visuomenei.
- 7.2 Visų projektų aplinkos apsaugos problemos turi būti apibendrintos Banko projekto dokumentų santraukoje, kuri, atsižvelgiant į ERPB visuomenės informavimo politiką, patalpinama Banko tinklalapyje, o atspausdintas santraukos variantas turi būti prieinamas visuomenei prieš projekto svarstymą Banko taryboje.
- 7.3 Metinių aplinkos apsaugos ataskaitų teikimo reikalavimuose numatyta, kad projekto rėmėjai privalo pateikti aplinkos apsaugos būklės santrauką ir projekto aplinkos apsaugos reikalavimų taikymo rezultatus, kurie patalpinami Banko tinklalapyje kartu su projekto dokumentų santrauka.
- 7.4 Bankas reikalauja, kad A lygio projektų rėmėjai metinę aplinkos apsaugos ataskaitą pateiktų ir projekto poveikio zonoje esančiai visuomenei bei skatina šią informaciją patalpinti ir projekto rėmėjo tinklalapyje.

8 Įvertinimas

- 8.1 Projekto užbaigimo etape, vertinant jo veiksmingumą, jei reikia, atliekamas visuomenės reikalavimų taikymo įvertinimas. Taip pat reikėtų paminėti, kaip buvo atsižvelgta į visuomenės iškeltas problemas ir pasiūlymus.